

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Sławomir Niedzielak

w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu niejawnym

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2018 r.

wniosku o zabezpieczenie powództwa **K. Z.** przeciwko Sądowi Najwyższemu o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego

postanowił:

I. zabezpieczyć, na czas trwania postępowania, powództwo **K. Z.** przeciwko Sądowi Najwyższemu (o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego) w ten sposób, że zobowiązać:

1. Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej do:

a) wyznaczania powoda **K. Z.** do składów orzekających (w tym, jako sędziego sprawozdawcę), nie rzadziej niż sędziów Izby Cywilnej, którzy objęli stanowiska sędziego Sądu Najwyższego przed dniem 10 października 2018 r., w sprawach, w których rozprawy lub posiedzenia będą wyznaczane na terminy przypadające począwszy od stycznia 2019 r.;

b) przydzielenia powodowi asystenta sędziego na podstawie § 70 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. Regulamin Sądu Najwyższego (Dz.U. poz. 660);

2. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, w ramach ogólnego nadzoru, który sprawuje nad działalnością administracyjną Sądu Najwyższego, do zapewnienia przestrzegania przez Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej obowiązku wyznaczania do

udziału w składach orzekających (w tym, jako sędziego sprawozdawcy) powoda K. Z., zgodnie z zasadą równomiernego obciążenia pracą sędziów.

II. w pozostałym zakresie wnioszek oddalić.

UZASADNIENIE

Powód K. Z. wniósł przeciwko Sądowi Najwyższemu pozew o nakazanie dopuszczenia go do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego. W pozwie (w pkt 4) zawarł wniosek o zabezpieczenie roszczenia procesowego w trybie art. 755 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.) poprzez:

- a) nakazanie Prezesowi Sądu Najwyższego Izby Cywilnej uwzględnienie Powoda, jako sędziego w tej Izbie w wyznaczaniu terminów posiedzeń i przydzielaniu spraw w Izbie Cywilnej zgodnie z ogólnymi zasadami,
- b) nakazanie Pozwanemu zaniechania aktów skutkujących niedopuszczaniem Powoda, jako sędziego do wykonywania funkcji orzeczniczych w Sądzie Najwyższym – Izbie Cywilnej,
- c) nakazanie Pozwanemu zaniechania wszelkich działań, które skutkowałyby pominięciem Powoda, jako sędziego w wyznaczaniu terminów posiedzeń oraz przydzielaniu spraw w Sądzie Najwyższym – Izbie Cywilnej na zasadach ogólnych, w szczególności nakazanie Pozwanemu zaniechania wyznaczania składów orzekających w Izbie Cywilnej z pominięciem Powoda,
- d) nakazanie Prezesowi Sądu Najwyższego Izby Cywilnej przydzielenie Powodowi asystenta sędziego na podstawie § 70 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. Regulamin Sądu Najwyższego (Dz.U. poz. 660).

Sąd Najwyższy Izba Dyscyplinarna zważył, co następuje:

Wniosek, co do zasady podlegał uwzględnieniu.

Dowody dołączone do pozwu pozwalają na następujące ustalenia:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 10 października 2018 r. powołał powoda do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego i doręczył powodowi akt powołania, zaś powód w dniu 12 października 2018 r. stawił się w Sądzie Najwyższym w celu objęcia stanowiska. Stanowisko to jest przydzielone do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego.

Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej nie wyznacza powoda do składów orzekających (w tym, jako sędziego sprawozdawcy) od dnia, kiedy powód stawił się do Sądu Najwyższego celem objęcia stanowiska. Do składów orzekających są

natomiast wyznaczani (w tym, jako sprawozdawcy) jedynie sędziowie, którzy zostali powołani do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego przed dniem 10 października 2018 r. Świadczy o tym zarówno „Plan posiedzeń Izby Cywilnej – na grudzień 2018 r.” (załącznik nr 4 do pozwu), jak i treść pisma z dnia 27 listopada 2018 r., które stanowi odpowiedź Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej na pisemne wystąpienia z dnia 12 i 19 listopada 2018 r. sędziów powołanych do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego w październiku 2018 r. (załącznik nr 5 do pozwu).

Dowody załączone do pozwu uprawdopodobniają, zatem roszczenie.

Nie ma zarazem podstaw, aby podważyć twierdzenie powoda, że brak zabezpieczenia poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie.

Utrwalona praktyka i sposób funkcjonowania Sądu Najwyższego faktycznie dają podstawy, aby twierdzić, że w wypadku uwzględnienia powództwa powód podjęłyby czynności orzecznicze z dużym opóźnieniem w stosunku do daty uprawomocnienia się wyroku. Wbrew sugestiom zawartym we wskazanym wyżej załączniku nr 5 do pozwu, nie sposób, bowiem przyjąć, aby Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej mógł ustawicznie, na bieżąco przydzielać sprawy (tak jak sędziom, których wyznacza, jako sprawozdawców do składów orzekających) osobie, co do której – w swoim zapatrywaniu – nie ma pewności, czy jest w ogóle umocowana do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, zaś zdarzenia, które w jego ocenie mogą ten stan niepewności znieść są przyszłe i niepewne. Postępowanie takie byłoby, bowiem niedopuszczalne, z uwagi na obowiązującą w Sądzie Najwyższym ustawową zasadę rozpoznawania spraw według kolejności wpływu, która ma urzeczywistniać obywatelskie prawo równego dostępu do sądu. Trudno tym samym uznać, aby mogło być tolerowane przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, który sprawuje ogólny nadzór nad działalnością administracyjną Sądu Najwyższego. Działalność ta obejmuje zaś bezsprzecznie konieczność zapewnienia właściwego toku urzędowania, bezpośrednio związanego z wykonywaniem przez sąd zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Należy przy tym podkreślić, że w przedmiotowym zakresie regulacje ustawy o Sądzie Najwyższym są, co najmniej niepełne, a zatem konieczne jest w tym względzie – zgodnie z art. 10 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym – odpowiednie stosowanie przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2062, z późn. zm.), która między innymi w art. 37 lit. b. § 1 pkt 3 stanowi, że prezes sądu (w ramach nadzoru administracyjnego) bada prawidłowość przydzielania sędziom spraw oraz równomiernego obciążenia ich pracą.

Jednocześnie powinno być oczywiste, że pomijanie powoda przy wyznaczaniu składów orzekających godzi w jego prawa wynikające z powołania do urzędu sędziego na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego. Pełnienie urzędu sędziego, na którymkolwiek ze stanowisk sędziowskich, ze swej natury, sprowadza się wszak do sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Atrybutu tego sędziego może być pozbawiony jedynie poprzez złożenie z urzędu lub zawieszenie w urzędowaniu i to wyłącznie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie (art. 180 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Uniemożliwienie osobie powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wykonywania czynności orzeczniczych poprzez arbitralne działania organów Sądu – de facto – niweczy sens ubiegania się przez powołanego o zajmowany urząd i sens samego powołania. W aspekcie indywidualnym naraża ponadto powołanego na infamię i to nie tylko środowiskową. W społecznym odbiorze, taki zabieg może być bowiem odczytywany, jako wyraz negatywnej oceny przydatności danej osoby do służby sędziowskiej, i to bynajmniej nie z uwagi na inne kwestie, niż wyłącznie warunki i właściwości osobiste powołanego.

W konsekwencji, w opisanych warunkach, wystąpieniu groźby szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków nie można skutecznie zaprzeczyć. Konieczność ich odwrócenia nie budzi, zatem żadnych wątpliwości.

Mając na uwadze całość powyższych rozważań, uznać należy, że powód uprawdopodobnił nie tylko samo roszczenie, ale również interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Tym bardziej, że w sytuacji, gdy przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, jego udzielenie jest konieczne dla odwrócenia niekorzystnych dla uprawnionego skutków.

W opisanym stanie rzeczy, została zatem spełniona całość przesłanek koniecznych do udzielenia powodowi zabezpieczenia, zgodnie z przepisami ogólnymi i szczególnymi Kodeksu postępowania cywilnego (w szczególności art. 730¹, 755 § 2¹ kpc), które określają ramy przedmiotowej instytucji w wypadku roszczeń niepieniężnych, a takim jest bezsprzecznie podniesione przez powoda.

Nie można przy tym nie zauważyć, że powództwo skierowane jest przeciwko Sądowi Najwyższemu, reprezentowanemu przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, zaś wniosek o zabezpieczenie dotyczy zarówno tego organu, jak i – a raczej przede wszystkim – Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej. Nie ma tu jednak żadnej sprzeczności, czy też niekonsekwencji. Pojęcie „zobowiązanego”, o którym mowa w przepisach dotyczących instytucji zabezpieczenia, w kontekście ram ustrojowo-organizacyjnych funkcjonowania Sądu Najwyższego oraz realiów niniejszej sprawy, z natury rzeczy, musi bowiem obejmować nie tylko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego,

ale przede wszystkim Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej. Uprawnienia rzeczonych organów Sądu Najwyższego są, bowiem limitowane ustawą, a kierowanie pracą danej Izby, w tym dokonywanie przydziału spraw i wyznaczanie składu orzekającego, jak również przydzielenie sędziemu asystenta jest wyłączną prerogatywą Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby (kolejno artykuły - 15 § 1 i 80 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz § 70 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. Regulamin Sądu Najwyższego - Dz.U.2018.660). Natomiast Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego między innymi sprawuje ogólny nadzór nad działalnością administracyjną Sądu Najwyższego (vide przywołane uprzednio przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym oraz ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, jak również § 3 przywołanego wyżej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej).

Trzeba też zaznaczyć, że wykonanie przez Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej oraz przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego niniejszego postanowienia o zabezpieczeniu powództwa, stosownie do jego części dyspozytywnej, (która pozostaje w granicach wniosku i związania sądu wnioskowanym sposobem zabezpieczenia), co do zasady odwróci niekorzystne dla uprawnionego skutki polegające na niedopuszczaniu go do czynności orzeczniczych. Wypada przy tym podnieść, że żądania zawarte w pkt 4 lit. b. i c. wniosku miały prowadzić do tożsamego skutku, co żądanie sformułowane w pkt 4 lit. a., i w znacznym zakresie były praktycznie jego powieleniem. Taka struktura żądań, jak się wydaje, wynika z ostrożności procesowej wnioskodawcy, podyktowanej omówionymi wyżej uwarunkowaniami ustrojowo-organizacyjnymi funkcjonowania Sądu Najwyższego.

Nie można przy tym nie dostrzec, że skutkiem wdrożenia w życie żądania zawartego we wniosku w pkt 4 lit. c. (ostatnia część zdania po przecinku) byłaby konieczność uwzględniania powoda w każdym wyznaczonym składzie orzekającym, co z oczywistych względów, nie byłoby możliwe, pomijając kwestię konieczności zachowania równego podziału pracy pomiędzy wszystkimi sędziami Izby. W tym też tylko zakresie wniosek nie mógł zostać uwzględniony i podlegał oddaleniu.

Reasumując, postanowienie w zasadniczej części odpowiada sposobowi zabezpieczenia wnioskowanemu przez uprawnionego i ma też na względzie konieczność uwzględnienia przez sąd interesów stron w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić należytą ochronę prawną, a obowiązanego nie obciążać ponad miarę.

Właściwość Sądu Najwyższego do rozpoznania wniosku w pierwszej instancji wynika z art. 27 § 1 pkt 2 w zw. z art. 79 pkt 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, wyłączone jest, zatem działanie art. 734 zd. 3 i 4 kpc.

Na koniec, dla porządku godzi się podnieść, że w aktualnych uwarunkowaniach funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej nie było możliwe dotrzymanie terminu instrukcyjnego z art. 737 zd. 1 kpc, niemniej okoliczność ta w realiach niniejszej sprawy, zważywszy na przywoływaną utrwaloną praktykę i sposób wyznaczania rozpraw i posiedzeń w Izbie Cywilnej, nie kłóci się z charakterem postępowania zabezpieczającego.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.